

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Система організації соціальних служб в Україні

Шифр та назва спеціальності

I10 – Соціальна робота та консультування

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Соціальна робота

Кафедра

Педагогіки і психології управління соціальними системами ім.акад. І.А. Зязюна (301)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Спеціальна (профільна), вибіркова

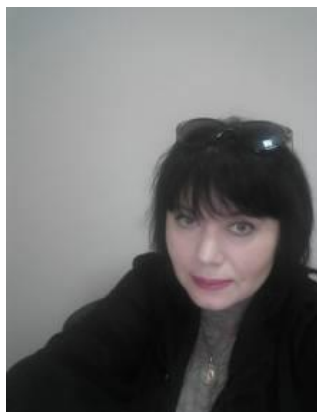
Семестр

4

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Грень Лариса Миколаївна

Larysa.Hren@khpi.edu.ua

Доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри педагогіки і психології управління соціальними системами ім. акад. І.А.Зязюна НТУ «ХПІ»

Автор понад 230 наукових та навчально-методичних праць.
Курси: «Адаптивне управління», «Основи інформаційно-аналітичної діяльності керівника соціального закладу», «Інформаційна політика та PR-технології в управлінні», «Оцінка потреб громад в соціальних послугах», «Розвиток громадянських компетентностей», «Інклюзія в соціальній сфері», «Історія соціальної роботи», «Соціальна педагогіка», "Тайм-менеджмент", «Лідерство в освіті», "Імджеологія та розвиток soft skills " «Педагогіка фасилітації».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Під час навчання курсу «Система організації соціальних служб в Україні» студенти зможуть використовувати знання для організації діяльності в соціальних службах; робити науковий аналіз рівня діяльності в системі соціальних служб; застосовувати здобуті відомості для практичної діяльності; надавати консультативну допомогу з питань організації діяльності соціальних служб; визначати рівень готовності до певного виду діяльності у соціальних службах; аналізувати власні вміння та навички, рівень знань, особистісні риси; критично аналізувати й оцінювати діючу систему соціальних служб; отримувати необхідну інформацію з питань системи організації соціальних служб.

Мета та цілі дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Система організації соціальних служб в Україні» є розкриття студентам сутності системи організації діяльності соціальних служб в період розбудови нових

соціально-економічних відносин; формування необхідних практичних та комунікаційних навичок, які забезпечать вільну орієнтацію майбутніх соціальних працівників у нормативній базі, розуміння рівня відповідальності та принципів взаємодії структур різного рівня та підпорядкування тощо

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Підсумковий контроль – іспит.

Компетентності

СК6. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

Результати навчання

РН14. Здатність виявляти і залучати ресурси організацій-партнерів з соціальної роботи для виконання завдань професійної діяльності.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 150 год. (5 кредитів ECTS): лекції – 32 год., практичні роботи – 32 год., самостійна робота – 86 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Вступ до соціальної роботи. Історія соціальної роботи. Інклюзія в соціальній сфері.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться інтерактивно з використанням мультимедійних технологій через активний діалог, дискусію, проблемні питання. Застосовується колективне створення теоретичного контенту. За джерелами знань використовуються такі методи навчання: словесні (бесіда, дискусія, лекція, робота з книгою); наочні (розробка поєктів, презентація); ігрові (рольові); інтерактивні (створення, обговорення відеоматеріалів, презентації, проекти, створення інших видів інформації); самостійні (опрацювання лекційного матеріалу та створення практичних завдань); дослідницькі (теоретичний аналіз наукових джерел, емпіричне дослідження)

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Роль управлінської діяльності в соціальній сфері. Система органів державного управління та їх повноваження у сфері соціального захисту (2 год)

1. Соціальна сфера як об'єкт управління. Особливості та проблеми системи управління соціальною сферою на сучасному етапі. 2. Соціально-захисна функція держави. 3. Органи державного управління соціальною сферою загальної компетенції. 4. Повноваження Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України у сфері соціального захисту населення.

Тема 2. Організація роботи регіональних органів влади та їх функції у сфері соціального захисту. Повноваження Департаментів соціального захисту населення. (2 год)

1. Регіональна система управління соціальною сферою. 2. Повноваження обласних та районних державних адміністрацій по реалізації соціальної політики в Україні. Повноваження органів місцевого самоврядування у соціальній сфері. 3. Організація роботи обласних Департаментів соціального захисту населення та їх структурних підрозділів в містах та районах. 4. Співпраця Департаментів соціального захисту населення та їх структурних підрозділів з іншими установами соціальної сфери.

Тема 3. Посилення ролі органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем. (4 год)

1. Формування та реалізація регіональної соціальної політики.
2. Роль органів місцевого самоврядування у вирішенні регіональних соціальних проблем.
3. Пріоритетні завдання органів місцевого самоврядування у забезпеченні соціальної стабільності.
4. Делегування повноважень у сфері управління соціальним розвитком.
5. Соціальне замовлення як механізм реалізації регіональної соціальної політики.

Тема 4. Система соціальних служб Міністерства соціальної політики України (2 год)

1. Система соціального захисту в Україні.
2. Повноваження Міністерства соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення.
3. Організації та установи у підпорядкуванні Міністерства соціальної політики України. Установи системи Міністерства соціальної політики України, які безпосередньо надають соціальні послуги населенню.
4. Організація роботи центрів соціальної, професійної, медико-соціальної, соціально-психологічної реабілітації інвалідів.
5. Діяльність установ Міністерства соціальної політики України по наданню соціальних послуг безробітним.

Тема 5. Завдання та функції Пенсійного фонду України та його регіональних управлінь. (2 год) регіональних управлінь. 1. Пенсійний фонд України як соціальний страховий фонд і орган виконавчої влади. 2. Порядок формування та затвердження бюджету Пенсійного фонду. 3. Збір на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. 4. Повноваження Правління Пенсійного фонду. Відомча система органів Пенсійного фонду. 5. Функції Пенсійного фонду щодо пенсійного забезпечення громадян України. Порядок оформлення та подання документів для призначення пенсій.

Тема 6. Організація роботи центрів реінтеграції бездомних громадян (2 год)

1. Функції Міністерства соціальної політики України, місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо врегулювання діяльності спеціалізованих установ для бездомних громадян і безпритульних дітей. 2. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» від 2 червня 2005 року N 2623-IV. 3. Утворення та організація роботи закладів соціального захисту для бездомних громадян та осіб, звільнених з місць позбавлення волі: центрів обліку бездомних громадян; будинків нічного перебування; центрів соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі.

Тема 7. Пріоритетні напрями системи соціальних служб Міністерства соціальної політики України (2 год)

1. Пріоритетні напрями, спеціалізовані служби та комплексні програми, що реалізуються Державною соціальною службою для сім'ї, дітей та молоді. 2. Діти і молодь як особлива соціальна група. Провідні напрями державної соціальної політики щодо дітей та молоді в Україні та шляхи її реалізації. Система центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді: структура, завдання та напрями діяльності. 3. Система служб у справах дітей, структура, завдання та напрями діяльності. 4. Реалізація центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та службами у справах дітей державної соціальної політики щодо створення ДБСТ та прийомних сімей.

Тема 8. Соціальні служби в системі інших міністерств та відомств України (2 год)

1. Концепція реформування системи соціальних послуг в Україні. 2. Соціальні служби в структурі силових відомств. 3. Діяльність спеціалізованих установ паліативної допомоги в системі охорони здоров'я. 4. Спеціальні виховні установи Державного департаменту з питань виконання покарань. 5. Організація пунктів тимчасового перебування для біженців та незаконних мігрантів.

Тема 9. Міжнародний досвід роботи соціальних служб. Сучасні тенденції розвитку соціальних служб у світі. Імплементация в Україні. (2 год)

1. Система соціальної роботи у США, Німеччині, Франції. 2. Модель соціальної політики Швеції та інших скандинавських країн. Централізований характер соціального забезпечення в скандинавських країнах. Джерело видатків на соціальне забезпечення. Категорії осіб, які підпадають під систему соціального забезпечення. 3. Децентралізація й деінституціоналізація

соціального обслуговування. Орієнтація на громаду, соціальне планування на рівні громади. 4. Розвиток волонтерського руху. Орієнтація на потреби клієнта та їх права на вибір послуг. 5. Гарантії якості соціальних послуг.

Теми практичних занять

Тема 1. Роль управлінської діяльності в соціальній сфері. Система органів державного управління та їх повноваження у сфері соціального захисту (4 год)

Питання для обговорення:

1. Соціальна сфера як об'єкт управління. Особливості та проблеми системи управління соціальною сферою на сучасному етапі. 2. Соціально-захисна функція держави. 3. Органи державного управління соціальною сферою загальної компетенції. 4. Розвиток системи державних та недержавних організацій, які надають соціальні послуги. 5. Створення нормативно – правової бази по забезпеченню системи організації соціальних служб 6. Повноваження Верховної Ради України, Президента України, Кабінету Міністрів України у сфері соціального захисту населення.

Практична частина:

- проаналізувати законодавчі та нормативно-правові акти України у сфері соціального захисту населення;
- проаналізувати діяльність Міністерства соціальної політики України.

Тема 2. Організація роботи регіональних органів влади та їх функції у сфері соціального захисту. Повноваження Департаментів соціального захисту населення (4 год)

Питання для обговорення:

Регіональна система управління соціальною сферою. Формування та реалізація регіональної соціальної політики. 1. Повноваження обласних та районних державних адміністрацій по реалізації соціальної політики в Україні. Повноваження органів місцевого самоврядування у соціальній сфері. 2. Організація роботи обласних Департаментів соціального захисту населення та їх структурних підрозділів в містах та районах. 3. Співпраця Департаментів соціального захисту населення та їх структурних підрозділів з іншими установами соціальної сфери.

Практична частина:

- скласти маршрутний лист для внутрішньо-переміщених осіб, осіб, які постраждали від торгівлі людьми та учасників АТО – клієнтів Департаменту соціального захисту населення Сумської обласної державної адміністрації;
- підготувати тематичну рольову гру із відпрацювання відповідних практичних навиків щодо алгоритму дій в конкретній проблемній соціальній ситуації (позиціювання: внутрішньо-переміщена особа, особа, яка постраждала від торгівлі людьми, учасник АТО – як клієнти – соціальний працівник (група соціальних працівників) Департаменту соціального захисту населення Харківської обласної державної адміністрації, представники суміжних структур).

Тема 3. Посилення ролі органів місцевого самоврядування у вирішенні соціальних проблем (2 год)

Питання для обговорення:

1. Роль органів місцевого самоврядування у вирішенні регіональних соціальних проблем. 2. Пріоритетні завдання органів місцевого самоврядування у забезпеченні соціальної стабільності. 3. Делегування повноважень у сфері управління соціальним розвитком. 4. Соціальне замовлення як механізм реалізації регіональної соціальної політики.

Практична частина:

виявити соціальну складову в діяльності Харківської міської ради та її виконавчих органів.

Тема 4. Система соціальних служб Міністерства соціальної політики України (4 год)

Питання для обговорення:

1. Система соціального захисту в Україні. 2. Повноваження Міністерства соціальної політики України та його органів у сфері соціального забезпечення. 3. Організації та установи у підпорядкуванні Міністерства соціальної політики України. Установи системи Міністерства соціальної політики України, які безпосередньо надають соціальні послуги населенню. 4. Організація роботи центрів соціальної, професійної, медико-соціальної, соціально-психологічної

реабілітації інвалідів. 5. Діяльність установ Міністерства соціальної політики України по наданню соціальних послуг безробітним.

Практична частина:

охарактеризувати діяльність Департаменту соціального захисту населення Харківської обласної державної адміністрації.

Тема 5. Завдання та функції Пенсійного фонду України та його регіональних управлінь (4 год)

Питання для обговорення:

1. Пенсійний фонд України як соціальний страховий фонд і орган виконавчої влади. 2. Порядок формування та затвердження бюджету Пенсійного фонду. 3. Збір на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування. 4. Повноваження Правління Пенсійного фонду. Відомча система органів Пенсійного фонду. 5. Функції Пенсійного фонду щодо пенсійного забезпечення громадян України. Порядок оформлення та подання документів для призначення пенсій

Практична частина:

- проаналізувати законодавство України у сфері пенсійного забезпечення громадян України;
- проаналізувати діяльність Пенсійного фонду України та Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області.

Тема 6. Організація роботи центрів реінтеграції бездомних громадян (2 год).

Питання для обговорення:

1. Функції Міністерства соціальної політики України, місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо врегулювання діяльності спеціалізованих установ для бездомних громадян і безпритульних дітей. 2. Закон України «Про основи соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей» від 2 червня 2005 року N 2623-IV. 3. Утворення та організація роботи закладів соціального захисту для бездомних громадян та осіб, звільнених з місць позбавлення волі: центрів обліку бездомних громадян; будинків нічного перебування; центрів соціальної адаптації осіб, звільнених з місць позбавлення волі.

Практична частина:

- проаналізувати законодавство України у сфері соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей;
- з'ясувати специфіку діяльності Управління соціального захисту населення Харківської міської ради щодо соціального захисту бездомних громадян і безпритульних дітей.

Тема 7. Пріоритетні напрями системи соціальних служб Міністерства соціальної політики України (2 год)

Питання для обговорення:

1. Пріоритетні напрями, спеціалізовані служби та комплексні програми, що реалізуються Державною соціальною службою для сім'ї, дітей та молоді. 2. Система центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, структура, завдання та напрями діяльності. 3. Система служб у справах дітей, структура, завдання та напрями діяльності. 4. Діти і молодь як особлива соціальна група. Провідні напрями державної соціальної політики щодо дітей та молоді в Україні та шляхи її реалізації. 5. Реалізація центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та службами у справах дітей державної соціальної політики щодо створення ДБСТ та прийомних сімей.

Практична частина:

- проаналізувати діяльність Харківського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді; - проаналізувати діяльність Служби у справах дітей Харківської обласної державної адміністрації.
- підготувати тематичну рольову гру із відпрацювання відповідних практичних навиків щодо алгоритму дій в конкретній проблемній соціальній ситуації (позиціонування: особа, постраждала від насилля в сім'ї та потенційні батьки-вихователі та прийомні батьки – як клієнти – соціальний працівник (група соціальних працівників) Харківського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді та Служби у справах дітей Харківської обласної державної адміністрації та їх районних (та міських) структурних підрозділів, представники суміжних структур).

Тема 8. Соціальні служби в системі різноманітних міністерств та відомств України (4 год)

Питання для обговорення.

1. Концепція реформування системи соціальних послуг в Україні
2. Соціальні служби в структурі силових відомств.
3. Діяльність спеціалізованих установ паліативної допомоги в системі охорони здоров'я.
4. Спеціальні виховні установи Державного департаменту з питань виконання покарань
5. Організація пунктів тимчасового перебування для біженців та незаконних мігрантів.

Практична частина: охарактеризувати діяльність

- Управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації;
- Управління Державної пенітенціарної служби в Харківській області;
- Управління Державної міграційної служби України в Харківській області.

Тема 9. Міжнародний досвід роботи соціальних служб. Сучасні тенденції розвитку соціальних служб у світі (4 год)

Питання для обговорення 1. Система соціальної роботи у США, Німеччині, Франції. 2. Модель соціальної політики Швеції та інших скандинавських країн. Централізований характер соціального забезпечення в скандинавських країнах. Джерело видатків на соціальне забезпечення. Категорії осіб, які підпадають під систему соціального забезпечення. 3. Децентралізація й деінституціоналізація соціального обслуговування. Орієнтація на громаду, соціальне планування на рівні громади. 4. Розвиток волонтерського руху. Орієнтація на потреби клієнта та їх права на вибір послуг. 5. Гарантії якості соціальних послуг.

Практична частина:

з'ясувати особливості нормативно-правової бази соціальної роботи та особливості соціальної політики та організації соціальної роботи, забезпечення якості надання соціальних послуг в країнах Європейського Союзу.

Теми лабораторних робіт

Заповнюється за наявності в плані лабораторних занять.

Самостійна робота

Відомості щодо самостійної роботи та індивідуальних завдань (ІДЗ/РГЗ/КР/КП), якщо це передбачено планом, способів її перевірки та оцінки.

Питання, що виносяться для самостійного вивчення:

1. Історія розвитку служб соціальної допомоги в незалежній Україні
2. Становлення і розвиток соціальних інститутів на території сучасної України в період до початку ХХ ст.
3. Розвиток мережі недержавних організацій в соціальній сфері
4. Розвиток волонтерського руху у світі і в Україні
5. Організація соціальних гуртожитків та готелів для окремих категорій громадян
6. Соціальні служби в структурі силових відомств
7. Основні напрями реформування системи соціальних послуг.
8. Порядок формування соціального замовлення для залучення до надання соціальних послуг недержавних організацій.
9. Проблеми надання медико-соціальної допомоги тяжко хворим людям та невиліковно хворим.
10. Спеціальні виховні установи Державного департаменту з питань виконання покарань
11. Організація пунктів тимчасового перебування для біженців та незаконних мігрантів
12. Роль ООН та інших міжнародних організацій у розвитку системи служб соціального забезпечення
13. Міжнародні та вітчизняні документи в галузі соціального забезпечення
14. Система соціальної роботи в США. Основні соціальні проблеми.
15. Корпоративістська модель соціального розвитку в Німеччині.
16. Соціальний захист населення як основна конституційно закріплена державна гарантія.

Індивідуальні завдання

Курсова робота

1. Парадигми сприйняття часу в різних культурах.
2. Суб'єктивний і об'єктивний час.

3. Аналіз персональної системи управління часом.
4. Індивідуальне сприйняття часу.
5. Правильне планування кар'єри.
6. Системна концепція людини.
7. Адаптивно-розвиваюча концепція.
8. Коло ефективності цілепокладання С. МакГі.
9. Позаробочий час: види і характеристика.
10. Помилки у використанні часу та способи їх вирішення.
11. Кооперація управлінської праці.
12. Принцип системності за наукової організації управлінської праці.
13. Система управління часом .
14. Тайм-менеджмент в управлінні
15. Управління особистим часом в тайм-менеджменті.
16. Тайм-менеджмент в системі управління закладом вищої освіти.
17. Планування особистої роботи менеджера .

Література та навчальні матеріали

«Основна література»

1. Білявська Ю. В., Микитенко Н. В. Тайм-менеджмент як метод управління часом категорійного менеджера. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки». 2018. Вип. 30. Ч. 3. С. 83–87. 4.
2. Буняк Н. М. Тайм-менеджмент як інструмент підвищення ефективності діяльності підприємства. Економіка і суспільство : електронне наукове фахове видання Мукачівського державного університету. 2018. Вип. 14. С. 279–283. URL: http://economyandsociety.in.ua/journal/14_ukr/39.pdf
3. Бурка Джейн Б., Юен Ленора М. Прокрастинація. Чому ви вдаєтеся до неї і що можна зробити із цим вже сьогодні. Львів : Видавництво Старого Лева, 2018. 380 с
4. Всесвітня декларація прав людини // http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
Громадсько-активні школи в Україні: кроки до дій / [Упоряд.: Н. Софій, Ю. Кавун]. – К.: Всеукраїнський фонд «Крок за кроком», 2005. – 160 с.
5. Євтушенко Г. І., Дерев'янка В. М. Аналіз стану управління робочим часом та шляхи підвищення ефективності застосування «тайм-менеджменту» в організації. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2014. № 1. С. 88–96.
6. Кові С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Пер. з англ. Любенко О. 2-ге вид., стер. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 384 с.
7. Скібіцька Л. І. Тайм-менеджмент : навч. посібник для студ. економ. вузів. К. : Кондор, 2009. 528 с.
8. Bindra V. Effective Planning and Time Management. Bloomsbury. 2017. 166 p.

«Додаткова література»

1. Балабанова Л. В., Сардак О. П. Організація праці менеджера : навч. посіб. К. : Професіонал, 2016. 407 с.
2. Довгань Л. Є. Праця керівника, або практичний менеджмент : навч. посіб. К. : Ексоб, 2014. 384 с.
3. Кові С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Пер. з англ. Любенко О. 2-ге вид., стер. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2014. 384 с.
4. Godefroy Ch. The Complete Time Management System. N.Y.: Positive Club, 2016. 282 p. 5. Campbell G. Time Management: The 8 Laws of Time Management. N.Y.: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017. 68 p.
5. Davis R. Time Management: How to Find the Time and Motivation to be Productive and Get Things Done. N.Y.: CreateSpace Independent Publishing Platform, 2017. 66 p.
6. Gopi S. Time Management: Step by Step Skill. Development Guide to Increase Productivity, Focus and End Procrastination. Nashville (Indiana): Unlimited, 2016. 58 p. 2.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ В ІНТЕРНЕТІ

1. Засоби управління часом. URL: <http://psyfactor.org/lib/timemanagement-2.htm> Верховна Рада України. URL: <http://rada.gov.ua/>
2. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
3. Рада національної безпеки України. URL: <http://www.rnbo.gov.ua/>
4. Відділ звернень громадян України. URL: <http://vzvernen.rada.gov.ua/>
5. Президент України. URL: <http://www.president.gov.ua/> <http://library.kpi.kharkov.ua/>
6. <http://web.kpi.kharkov.ua/>
7. <http://zakon.rada.gov.ua>
8. <http://me.gov.ua>
9. <http://mlsp.kmu.gov.ua>
10. <http://www.eurofound.europa.eu/publications/htmlfiles/ef1221.htm>
11. http://sd.net.ua/2010/02/19/neuhauz_socialna_derzhava.html
12. <http://www.onlinevolunteering.org/>
13. <http://un.org>
14. <http://uncf.com.ua>

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

Підсумкова оцінка розраховується як сума балів за такими критеріями:

Активність при вивченні тем на лекціях - 20 балів

Робота на практичних заняттях за темами: 20 балів

Індивідуальне завдання 10 балів

Поточне тестування=10 балів

Іспит 40 балів

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

12.06.2025

Завідувачка кафедри
Ніна ПІДБУЦЬКА

12.06.2025

Гарант ОП
Ольга ГРИБКО

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»